

ЗМІСТ

Дійові особи	9
<i>Розділ 1</i> Будинок	11
<i>Розділ 2</i> Мондорф-ле-Бен	13
<i>Розділ 3</i> Психіатр	33
<i>Розділ 4</i> Серед руїн	54
<i>Розділ 5</i> Чорнильні плями	78
<i>Розділ 6</i> Незваний гість	114
<i>Розділ 7</i> Палац правосуддя	134
<i>Розділ 8</i> Психотип нациста	162
<i>Розділ 9</i> Ціанистий калій	186
<i>Розділ 10</i> Пост мортем	216
Подяки	227
Бібліографія	229
Примітки	247

ДІЙОВІ ОСОБИ

Персонал Нюрнберзької в'язниці:

ЛЕЙТЕНАНТ ГУСТАВ ГІЛБЕРТ, психолог

КАПІТАН ДЖОН ДОЛІБОЙ, офіцер-психолог

ПОЛКОВНИК БЕРТОН ЕНДРЮС, комендант

МАЙОР ДУГЛАС МАКГЛАШАН КЕЛЛІ, психіатр

ГОВАРД ТРІСТ, перекладач

На лаві підсудних:

ГЕРМАН ГЕРІНГ, райхсмаршал і головнокомандувач люфтваффе

РУДОЛЬФ ГЕСС, заступник фюрера

КАРЛ ДЕНІЦ, gros-адмірал, наступник Гітлера на посаді голови держави

АРТУР ЗАЙСС-ІНКВАРТ, канцлер Австрії і райхскомісар Нідерландів

ФРІЦ ЗАУКЕЛЬ, комісар з управління робочою силою

АЛЬФРЕД ЙОДЛЬ, начальник штабу оперативного керування Верховного командування вермахту

ВІЛЬГЕЛЬМ КАЙТЕЛЬ, начальник штабу Верховного командування вермахту

ЕРНСТ КАЛЬТЕНБРУННЕР, начальник головного управління безпеки Райху

РОБЕРТ ЛЯЙ, голова Німецького робітничого фронту

Костянтин фон Нойрат, міністр закордонних справ (до 1938 року)

Франц фон Папен, віцеканцлер

Еріх Редер, головнокомандувач крігсмаріне, ВМС нацистської Німеччини

Йоахім фон Ріббентроп, міністр закордонних справ

Альфред Розенберг, ідеолог НСДАП та райхсміністр окупованих територій Сходу

Ганс Франк, генерал-губернатор окупованої нацистами Польщі

Вільгельм Фрік, райхсміністр внутрішніх справ

Ганс Фріцше, голова новинного відділу Міністерства народної освіти та пропаганди

Вальтер Функ, райхсміністр економіки

Ялмар Шахт, директор Райхсбанку та райхсміністр економіки (до 1937 року)

Бальдур фон Ширах, райхсфюрер, відповідальний у справах молоді

Альберт Шпеєр, райхсміністр озброєнь і боєприпасів

Юліус Штрайхер, головний редактор тижневика «Штурмовик» (*Der Stürmer*)

Суддівська колегія Міжнародного військового трибуналу:

Роберт Джексон, генпрокурор США

Вільям «Дикий Білл» Донован, помічник генпрокурора

Суддя Джеффри Лоуренс, голова трибуналу

Члени сім'ї Дуґласа Макґлашана Келлі:

Чарльз Макґлашан, дід

Джун Макґлашан Келлі, мати

Джордж «Док» Келлі, батько

Еліс Вів'єн «Дюкі» Гілл Келлі, дружина

Даґ, Алісія та Аллен Келлі, діти

Будинок

Келлі жили у просторій віллі в середземноморському стилі на пагорбах Гайгейт-роуд у Кенсінгтоні, заможному районі Каліфорнії на північ від Берклі. Черепичний дах будинку здіймався високо над водами затоки. А зовсім поруч, за кількасот метрів від чотирьох терас, вимощених стежок і схилу, на якому росли секвої та плодові дерева, виднілися надгробки кладовища «Сансет В'ю».

У патію п-подібного будинку стояла каруселька і дитячий басейн. Вхідні двері вели в коридор, ліворуч — кухня з великою плитою, де залюбки куховарив доктор, на поверхнях — гриль і м'ясорубка. Поряд із кухнею — комірчина з морозильною камерою. Якимось на ній сидів старший син сімейства і під її мирне гудіння планував зарубати батька сокирою.

Праворуч — ванна, де в перший день 1958 року розігрався фінал жажливої сцени, а за нею — вітальня: камін, довгий диван і крісло господаря, оббите зеленою шкірою. На підлозі килим, меблі присунуті до стін, щоб гостям було більше місця. Саме тут доктор Келлі бувало грався зі старшим сином. Хлопчик виходив із кімнати, а батько щось перекладав, скажімо, олівець на журнальному столику. Повернувшись, малий мав здогадатися, що змінилось.

За вітальнею йшла спальня доктора Келлі та Дюкі — звідти було видно чимале задвір'я площею близько 2 тисячі квадратних

метрів. Поруч гардеробна, куди часто-густо прокрадалися діти, щоб підслухати, через що сваряться батьки.

Чорні сходи на виході з вітальні вели на другий поверх. Там, нагорі, де з вузьких вікон на дерев'яну підлогу струменіло світло, лежав килимок, прикриваючи слід від кулі. У кінці коридору — кабінет доктора Келлі, а дорогою до нього — шафка з реквізитом для його показових виступів.

З вікна кабінету відкривалася розкішна панорама на затоку Голден Гейт і тюремну вежу острова Алькатрас. Цей краєвид, імовірно, навіював доктору спогади про іншу в'язницю, в якій йому випало працювати, — у Нюрнберзі.

На столі панував цілковитий орднунг. У невеличкій домашній лабораторії зберігалися пилки для кісток, спеціальний стіл, ступки й спиртівки, градуйовані циліндри з мензурками, колекція кристалів, зразки рослин на предметних скельцях, два людські черепи й хімікати на будь-який смак, зокрема й токсичні.

Діти спали на цокольному поверсі. Епізодичні візити доктора Келлі перед сном їх лякали. Зачувши, як від важких кроків скрипить підлога, вони збиралися з духом, бо ніколи не знали, у якому той настрої.

Місцем фінальної сутички була кухня. Після чергового скандалу Дюкі зазвичай збирала сумку й зникала на цілий день. Та цього разу доктор Келлі заревів, вискочив із кухні й кинувся вгору до свого кабінету. Він грюкнув дверима так, що розбив порцелянову підпірку, уламки якої розлетілися по сходах. А за кілька хвилин вийшов, затискаючи щось у руці. Спустився й став посеред сходового майданчика, який нависав над вітальною, наче авансцена. Його слова прогрімili на всю кімнату: розгублена дружина, батько й діти перелякалися. А тоді чоловік поклав щось собі в рот і проковтнув.

МОНДОРФ-ЛЕ-БЕН

Одномоторний «Пайпер L-4» ніяк не міг зрушити з місця. Єдиний пасажир на борту, Герман Герінг — ас часів Першої світової війни, головнокомандувач ще донедавна грізного люфтваффе і найтитолованіший високопосадовець Третього Райху з нині живих, був надто цінним, щоб ним ризикувати.

Затишшя, яке раптом настало в житті Герінга, було для нього незвичним. Досі він був постійно в роз'їздах: відчуття непевності нависало над ним як дамоклів меч. Вивіз усі цінні речі з Карінгаллу¹, резиденції, на території якої так любив полювати. Був арештований за вказівкою Адольфа Гітлера, якому категорично не сподобалася його пропозиція очолити нацистський уряд. А тоді, дізнавшись, що Мартін Борманн наказав його вбити, утік з-під варти СС.

7 травня 1945 року, менш як за дві доби² до перельоту на «Пайпері» і за добу до капітуляції німців, Герінг надіслав листа військовому командуванню США по той бік динамічної лінії фронту. Визнавши, що крах нацистської Німеччини неминучий, він запропонував союзникам допомогу у формуванні нового уряду Райху. Вражений зухвальством автора послання, бригадний генерал армії США Роберт Стек особисто очолив колону солдатів на джипах, які мали його схопити. Кортєж Герінга наздогнали біля австрійського Радштадта. Сам Герінг їхав у мерседес-бенц із куленепробивним склом.

Шофер злегка штовхнув Герінга ліктем:

— Американці, гер райхсмаршал.

Нахилившись до Еммі, своєї дружини, Герінг сказав:

— У мене хороше передчуття.

З автомобіля армії США вийшов Стек, чоловіки віддали один одному честь. Для подружжя Герінгів, однієї з найвпливовіших пар тогочасної Європи, війна добігла кінця. В Еммі на очах виступили сльози³. Зустріч із солдатами ворожої армії просто посеред дороги, запруженої натовпом біженців, «була для нас надзвичайно болісним досвідом», — напише вона пізніше.

Зв'язавшись із польовим підрозділом генерала Двайта Айзенгавера, головнокомандувача військ союзників на Західному фронті, Стек повідомив, що Герінг у них в руках. Райхсмаршал вважав себе найхаризматичнішим з-поміж високопосадовців-нацистів⁴ і вірив, що його шанують за кордоном, а тому Айзенгавер от-от накаже його звільнити. У супроводі американських солдатів Герінга з родиною доправили до замку Фішгорн⁵ неподалік міста Целль-ам-Зее. Він жартував зі своїм конвоем, а члени його сім'ї облаштувалися в кімнатах на другому поверсі. Вечеряли вони зі Стеком. Райхсмаршал сказав дружині, що наступного дня в нього зустріч з Айзенгавером, і обіцяв незабаром повернутися.

— Не переживай, якщо мене не буде день чи два⁶.

А тоді додав:

— Правду кажучи, щось мені підказує, що все буде добре. Ти як гадаєш?

Герінга протримали у штабі сьомої армії США в Кітцбюлі всю ніч⁷; він знову просив про гарантії безпеки та зустріч з Айзенгавером. Йому сказали, що вона навряд чи відбудеться. Попри відмову Стек і решта офіцерів були з ним надзвичайно люб'язні⁸: пригощали шампанським, спілкувалися, робили фото на згадку і навіть провели пресконференцію, де востаннє поставилися до нього як до представника вищого керівництва іноземної держави.